

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

ACELE

Sayı : E-72079556-610-20423029
Konu : Soru Önergeleri (7/37247-7/37249)

7/37247 GY 64
7/37249 GY 64

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22.12.2025 tarihli ve 1755879 sayılı yazımız.

İlgi yazılar ekinde alınan Van Milletvekili Sayın Mahmut DİNDAR tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/37247 ve 7/37249 Esas Numaralı yazılı soru önergelerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek:

- 1 - 7/37247 Cevap Metni (2 Sayfa)
- 2 - 7/37249 Cevap Metni (5 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: B7B7B7B3-54E4-4E13-836C-39E4AA68143C

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys>

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sk. No:10/A Pk: 06510 Çankaya/ ANKARA

KEP Adresi : ashb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Aynur İLHAN ÇAK
Sosyal Çalışmacı
Telefon No: (312) 705 73 30

Van Milletvekili Sayın **Mahmut DİNDAR**'a Ait 7/37249 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı Kamu e-uygulama sisteminden alınan verilere göre Türkiye’de kamu kurum ve kuruluşlarında toplam 82.628 engelli memur istihdam edilmektedir. İstihdam edilen engelli memurun personelinin %67,5’ie erkek olup, %32,5’i kadındır. Engelli memurlardan %7,6’sı ilköğretim, %24,9’u ortaöğretim, %16,1’i önlisans, %46,6’sı lisans ve %4,8’i lisansüstü eğitime sahiptir. Yine aynı kaynaktan alınan verilere göre engelli memurlardan %35,2’si genel idari hizmetler sınıfı, %24,1’i yardımcı hizmetler sınıfı, %19,3’ü eğitim öğretim hizmetleri sınıfı, %12,9’u sağlık ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfı, %6,2’si teknik hizmetler sınıfı, %2,0’ı din hizmetleri sınıfı ve %0,3’ü avukatlık hizmetleri sınıfında yer almaktadır. Ayrıca, Bakanlığımız taşra teşkilatına 2026 yılı EKPSS sonucunda yerleştirilmek üzere veri hazırlama kontrol işletmeni kadrosuna 42, memur kadrosuna 66, aşçı kadrosuna 3, hizmetli kadrosuna 39 olmak üzere toplam 150 kişilik talepte bulunulmuştur.

Bakanlığımız engellilerin temel hak ve özgürlükleri başta olmak üzere erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması ile yükümlü bir kurumdur. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır. Bu kapsamda “herkesin istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi” olarak tanımlanan erişilebilirliğin sağlanması ve yaygınlaştırılması hususu yasal güvence altına alınmıştır.

Engelli memur istihdamı, 1997 yılında yürürlüğe giren 572 sayılı KHK ile 657 sayılı DMK’ da yapılan değişiklikle uygulamaya girmiş; kamu kurum ve kuruluşlarının çalıştırdıkları personele ait kadrolarda %3 oranında engelli memur çalıştırma yükümlülüğü getirilmiştir. 2011 yılında kamu kurumlarının bu yükümlülüğü yerine getirmekte çeşitli zorluklar yaşadıkları sebebi ile engelli memur alımına yönelik sınavlar merkezi hale getirilmiştir. Merkezi hale getirilen Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı (EKPSS) iki yılda bir olmak üzere ilki 2012 ve yedincisi 2024 yılında düzenlenmiş olup sınavın 4 yıl geçerliliği vardır.

Kamu kurumları engelli kadro durumlarını her yıl Ekim ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı e-uygulama sistemi üzerinden güncellemektedirler. Sistem üzerinden dolu memur kadroları, dolu memur kadrolarının %3’ü (çalıştırması gereken engelli kadro sayısı), çalışan engelli kadro sayıları ve bu kadrolar temel alınarak engelli kadro açıkları ve fazlaları kontrol edilmektedir.

İlgili mevzuat uyarınca Kamu kurum ve kuruluşları bir sonraki yıl için engelli memur alımı yapacakları münhal kadrolarını; ilgili yılın Ekim ayı sonuna kadar elektronik ortamda Strateji Bütçe Başkanlığı ve Bakanlığımıza bildirir. Kamu kurumları talepleri sistem üzerinden girdikten sonra, talepler ÖSYM tarafından tercih kılavuzu hazırlık ve yayın aşamasına geçilmektedir. Kamu personellerinin hizmet sınıflandırması, görevlerinin gerektirdiği niteliklere, eğitim durumları ve mesleklere göre sınıflarına ayrılmaktadır. Adaylar tercihlerini yaptıktan sonra yerleştirme işlemine geçilmektedir. Yerleştirme işlemleri yılsonunda veya bir yıl sonrası Ocak-Şubat ayında yapılmaktadır. 2026 yılında yapılacak olan kamu personeli yerleştirmeleri için, kamu kurumları verilerini güncelleyerek, taleplerini bildirmiş olup, çalışmalar devam etmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen engelli personelin sadece %24,1'i yardımcı hizmetler sınıfında istihdam edilmektedir. Kamu personelinin görevde yükselme süreçleri kurumların kendi iç mevzuatı ile düzenlenmektedir.

Ulusal politikaların engellilik kapsayıcı ve hak temelli bir anlayışla oluşturulması amacıyla; Engelsiz Vizyon Belgesi ve Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı üst politika metinleri, tüm alanlarda güçlü koordinasyon, çok taraflı iş birliği ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları, STK, özel sektör ve üniversite katılımı ile engelliliği anaakımlaştıran ve engelli bireylerin engellilikten kaynaklı ihtiyaçlarını göz önünde bulunduracak şekilde hazırlanmıştır.

Engelli haklarının korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesine ilişkin konularda mevzuat çalışmaları yapmak, hak ihlalleri durumlarında alınabilecek önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak, konuya ilişkin strateji belgesi ve eylem planları hazırlamak ve hazırlananlara ilişkin görüş bildirmek, engelli hakları konusunda kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla 2021/23 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi doğrultusunda ilk kez "Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu" (Kurul) oluşturulmuştur. Kurul'un yılda iki kez düzenlenen toplantıları Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı başkanlığında, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının üst düzey temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmektedir.

Diğer taraftan, 07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi ile kamu kullanımına açık binalar ve açık alanların erişilebilir hale getirilmesi zorunlu tutulmuştur. Anılan Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerine dayanılarak hazırlanan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği 20.07.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin amacı; umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları ile idari para cezalarının uygulanmasına ve genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarlarının kullanımına ilişkin hususları belirlemektir. Yönetmeliğin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar denetimlerini 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına göre yürütmektedir. Buna göre Formlarda yer alan "*" ibareli soruların tümüne "Evet" cevabı verilmesi durumunda komisyonlarca bina, açık alan ve toplu taşıma aracı için "Erişilebilirlik Belgesi" düzenlenmektedir.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği'nin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar yıllık denetleyecekleri bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarını bu plan kapsamında hazırladıkları Programa göre belirlemektedir.

Mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayınlanmıştır. Ulusal standartları baz alan ve mevzuattaki son düzenlemeleri de içeren Erişilebilirlik Kılavuzu kapsamında kurgulanan, adım adım yapılması gerekenleri görsel olarak açıklayan ve erişilebilir mekânların simülasyonu niteliğinde bir "Erişilebilirlik Animasyonu" hazırlanmıştır.

Binalarda yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme

Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır. Bu sayede Bakanlık internet sayfamız üzerinden isteyen herkes modülde yer alan soruları öz değerlendirme şeklinde cevaplayarak bir binanın erişilebilir hale getirilmesi için yapılması gerekenleri rapor olarak temin edebilecektir. “Erişilebilirlik Belgesi” alınmasını teşvik edecek olan ERDEM modülünden tüm kamu kurum ve kuruluşları faydalanabilmektedir.

Fiziksel çevrenin erişilebilirliğinin sağlanması amacıyla, eğitim faaliyetlerine sürekli olarak devam edilmektedir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarına, üniversitelere ve belediyelere yönelik, web erişilebilirliği konusunda farkındalık oluşturmak ve temel düzeyde bilgi vermek için 80 adet “Erişilebilirlik Atölyeleri”; “Kaldırımlar”, Kaldırımların Erişilebilirliğinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, “Yaya Geçitleri”, “Duraklar”, “Kent Parkları” ve “Halka Açık Tuvaletler” temaları ile atölyeler düzenlenmiştir.

Web sitelerinin erişilebilir olarak tasarlanması ve erişilebilir hale getirilmesi amacıyla düzenlenen “Erişilebilirlik Atölyeleri: Web Erişilebilirlik Eğitimi” başlıklı 19 atölye çalışması yapılarak bakanlıklar, genel müdürlükler, taşra kamu kurumları, üniversiteler ve belediyelerde görev yapan yönetici ve personele ulaşılmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal medya platformlarında erişilebilir bilgi paylaşımlarının yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla düzenlenen “Erişilebilirlik Atölyeleri: Sosyal Medyanın Erişilebilirliği Eğitimi” başlıklı 6 atölye çalışmasına basın birimi yönetici ve çalışanları katılım sağlamıştır.

Bununla birlikte, Bakanlığımızın öncelikli gündem maddelerinden biri olan erişilebilirlik; koordinasyon, uygulama ve denetim gerektiren bir çalışma alanıdır. Bu çerçevede mevzuatın hazırlanması, uygulama gerekliliklerinin belirlenmesi, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması, bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması için eğitim verilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması, teknik bilgi desteği sağlanması, valilikler aracılığıyla yürütülen izleme ve denetim faaliyetlerinin koordine edilmesi ile uygulama projelerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar Bakanlığımızca yürütülmektedir. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır.

5378 sayılı Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden 20.07.2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup, yükümlülükleri yerine getirmeyen belediyeler ve diğer kurum ve kuruluşlar için, komisyonlar tarafından yapılan denetimler sonucunda erişilebilir olmayan her bir tespit için idari para cezası uygulanabilmektedir. Komisyonlar denetimlerini 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına göre yürütmektedir. İlgili Yönetmelik kapsamında denetimler bina bazlı gerçekleştirilmekte olup tuvalet, rampa, hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri denetimleri de bina denetimleri sırasında yapılmaktadır.

Öte yandan, dijital alanda internet siteleri ve mobil uygulamalar aracılığıyla sunulan bilginin farklı özelliklere sahip kullanıcılar tarafından edinilebilir ve anlaşılabilir formatta olması amacıyla web siteleri ve mobil uygulamaların tasarım ve güncelleme dâhil tüm aşamalarında erişilebilirliğin sağlanması için 21.07.2025 tarihinde 2025/10 sayılı “Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği” konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır.

Genelge ile, kamu kurum ve kuruluşları ile vatandaşlar tarafından sıklıkla kullanılan özel hukuk tüzel kişilerine ait web siteleri ve mobil uygulamaların tasarım ve güncelleme dâhil tüm aşamalarında Dünya Çapında Ağ Birliği (W3C)’nin hazırladığı Web İçeriği Erişilebilirlik Kılavuzu (WCAG 2.2)’na göre erişilebilirliğin sağlanması amaçlanmaktadır.

Genelge ile, kamu kurumları, üniversiteler, belediyeler, kamu iktisadi teşebbüsleri, belediyeye ait şirket, işletme ve iştirakler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bankalar, özel hastaneler, özel öğretim kurumları, ulaşım hizmeti sunan özel kuruluşlar, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan işletme belgesi alan A Grubu acenteler, iletişim ve internet hizmet sağlayıcıları tarafından 1 yıl içinde; 6563 sayılı Kanun kapsamındaki elektronik ticaret hizmet sağlayıcıları tarafından ise 2 yıl içinde web siteleri ve mobil uygulamalarının Genelge ekinde yer alan kontrol listesine uygun hale getirilmesi beklenmektedir.

Genelgede öngörülen uygulama süreçlerinin hayata geçirilmesi amacıyla komisyonların oluşumu, görev ve yetkileri, web siteleri ve mobil uygulamaların izlenmesi ile erişilebilirlik logosunun kullanımına ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere Bakanlığımız tarafından “Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği Genelgesi Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönerge” yayımlanmıştır.

Yönerge kapsamında öngörülen engelli kullanıcı testlerinin gerçekleştirilebilmesine destek olmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik etmek üzere gönüllülük esasına dayalı bir erişilebilirlik test kullanıcı havuzunun oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Mevzuat kapsamında erişilebilirlik uygulamalarının geliştirilerek yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalara Bakanlığımızca devam edilmektedir.

Diğer taraftan, Eylem Planının hazırlaması, uygulaması ve değerlendirilmesi süreçlerinde kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, özel sektör ve üniversiteler en önemli paydaşlarımızdır. Engelli bireylerin hakları konusunda bilinç ve farkındalık artırılması, haklarının güçlendirilmesi amacıyla Bakanlığımız merkez birimleri ve taşra teşkilatı, kamu kurum ve kuruluşları, üniversite, STK, özel sektör ile eğitimler ve farkındalık çalışmaları aktif şekilde yürütülmektedir.

2030 Engelsiz Vizyon Belgesi, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin ülkemizde uygulanmasının teşvik ve temin edilmesi ile izlenmesinden sorumlu odak kurum olarak faaliyetlerini yürüten Bakanlığımız Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda katılımcı bir anlayışla hazırlanarak ilan edilmiştir. Engelli bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebildikleri içermeci bir toplum inşa etmek vizyonunu ortaya koyan Engelsiz Vizyon Belgesi'nde “İçermeci ve Erişilebilir Toplum”, “Hakların Korunması ve Adalet”, “Sağlık ve İyilik Hali”, “Kapsayıcı Eğitim”, “Ekonomik Güvence”, “Bağımsız Yaşam”, “Afet ve İnsani Bakımdan Acil Durumlar” ve “Uygulama ve İzleme” adlı 8 başlık altında, 31 hedef ve 107 eylem alanı belirlenmiştir. Vizyon Belgesi; diğerlerinin yanı sıra engelli bireylerin sömürü, şiddet ve istismardan korunmalarına yönelik tedbirlerin alınmasını ve desteklerin sunulmasını da hedeflemektedir.

Engelsiz Vizyon Belgesi ile belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak 2023-2025 yılları arasında yürütülecek faaliyetlerin oluşturulması amacıyla EYHGM koordinasyonunda engelli bireyleri temsil eden sivil toplum kuruluşları da dahil katılımcı bir anlayışla hazırlanan ilk Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı (EHUEP) ise 3 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazete'de Cumhurbaşkanlığı Genelgesi olarak yayımlanarak hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'nda “Engelli bireylerin sömürü, şiddet, işkence, aşağılayıcı muamele ve ceza gibi insan onur ve haysiyetini zedeleyici muamelelerden korunması” hedefinin gerçekleştirilmesi amacıyla sorumlu taraflarca;

- Engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve sorumlu tarafların katılımı ile engelli bireylere yönelik şiddet, istismar ve kötü muamele ile mücadele konusunda yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin değerlendirileceği bir çalıştayın düzenlenmesi,
- Çalıştay sonuçlarına göre odak toplantılar yapılarak bir rehberin oluşturulması,
- Engelli bireylere yönelik erişilebilir biçimlerde bilgilendirme materyalinin hazırlanması,
- Engelli bireylere hizmet sunan profesyonellere yönelik eğitimler düzenlenmesi,
- Toplumsal farkındalık çalışmalarının yapılması

öngörülmüştür.

Ayrıca, insan hakları ihlallerinin izlenmesi hususunda; görevleri arasında; insan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin yargı kararlarının uygulanmasına ilişkin sorunları izlemek ve değerlendirmek olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) ile idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevli olan Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK) bulunmaktadır.